

Berichten Buitenland

Voor de Nederlandse agribusiness | jaargang 32, extra bijlage, juli/augustus 2006

- **Gunstig sociaal-economisch klimaat Ethiopië: nieuw LNV-bureau**

In het vorige nummer (juni 2006) van Berichten Buitenland is in het artikel over Ethiopië helaas onderaan pagina 3 en bovenaan pagina 4 een stukje tekst weggefallen. Hierbij bieden wij u het artikel integraal opnieuw aan.

Ethiopië toont gunstig sociaal-economisch klimaat

Als paddenstoelen schieten ze de grond uit, de bloemenbedrijven rondom Addis Abbeba. Het is de snelst groeiende sector in Ethiopië. Waren er drie jaar geleden slechts vier bedrijven in de sierteelt, momenteel zijn het er 65, waarvan 13 in eigendom van of in joint venture met Nederlanders. De veilingen in Nederland zijn het belangrijkste afzetkanaal. Voor LNV aanleiding een kantoor te openen in Addis Abbeba.

Sinds enkele jaren stelt de Ethiopische regering haar grenzen open voor buitenlandse investeerders. In mei 2003 organiseerde de Nederlandse ambassade in Addis Abeba samen met het Ethiopische ministerie van handel en industrie een handelsmissie, ter oriëntatie op de mogelijkheden in Ethiopië een tuinbouwbedrijf te starten. Sindsdien heeft de tuinbouw zich in sneltreinvaart ont-

wikkeld. Het aantal hectares in de sierteelt is nu al 300, maar zal gezien de ontwikkeling eind volgend jaar meer dan 1000 zijn. Gezien het netwerk van een LNV-bureau met het Nederlands agrarisch exporterend bedrijfsleven, is de Nederlandse ambassade enorm gebaat bij de toevoeging van een deskundige op het gebied van landbouw. “De landbouw in Ethiopië is de motor van

de economie, dus wat is er beter dan een specialist op de ambassade die de mogelijkheden voor het Nederlandse bedrijfsleven kan overzien”, aldus Alphons Hennekens, de Nederlandse ambassadeur in Addis. Geert Westenbrink, die sinds half maart de nieuwe LNV-post bemant, is eveneens enthousiast over de vele mogelijkheden van zijn nieuwe werkerrein.

Goed ondernemersklimaat

Na een eerste globale oriëntatie betreffende de werkzaamheden voor de komende jaren, heeft Geert Westenbrink voorlopig twee belangrijke activiteiten op zijn tuinbouw-agenda staan. Allereerst de uitgave van een brochure voor Nederlandse en andere investeerders over het hoe en waarom van het starten van een bedrijf in Ethiopië. Deze brochure moet tot stand komen in samenwerking met het Ethiopische ministerie van handel en industrie en de EHPEA, the Ethiopian Horticulture Producers and Exporters Association. De brochure is vooral bedoeld om de eerste hindernis van de stap in het duister weg te nemen en geeft belangrijke informatie bij het opstarten van een bedrijf in Ethiopië. Zaken als investeringsklimaat, belastingtechnische informatie en Ethiopische overheidsinstellingen zullen hierin aan de orde komen. “Gezien de hoge energiekos-

De noordelijke Ethiopische provincie Tigray.

Samenwerkingsprogramma's

Het Programma Samenwerking Opkomende Markten (PSOM) biedt financiële ondersteuning aan ondernemers met investeringsplannen in opkomende markten in Oost-Europa, Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Het programma ondersteunt pilot-investeringen van Nederlandse bedrijven die gaan samenwerken met een lokaal bedrijf uit een van de betreffende landen. De aandacht is gericht op nieuwe niet marktversturende activiteiten. De interesse gaat vooral uit naar andere sectoren dan de sierteelt. Zie www.evd.nl/psom

Het Programma Economische Samenwerking Projecten (PESP) heeft als doel de export naar en de economische samenwerking met niet-geïndustrialiseerde landen te bevorderen. Consortia van Nederlandse bedrijven kunnen voorstellen indienen voor het uitvoeren van PESP-activiteiten in het voortraject van daadwerkelijke exporttransacties. Via PESP kunnen bedrijven in aanmerking komen voor een financiële bijdrage voor haalbaarheidsstudies en voor studies ter voorbereiding van investeringen. De studies kunnen alle economische sectoren betreffen. Zie www.evd.nl/pepsp

Wetlands in Ethiopië. Foto: Alex Mulders.

ten in Nederland wordt het er voor de rozen-telers niet makkelijker op en zijn ze gebaat bij teeltmogelijkheden buiten Europa", aldus Geert Westenbrink. Ethiopië biedt een goed productie- en ondernemersklimaat en de Ethiopische regering is geïnteresseerd in het slagen van nieuwe projecten. Minister Girma van handel en industrie bezoekt elke drie maanden zelf de tuinbouwbedrijven en heeft een intensief contact met de bond van tuinders (EHPEA).

Een tweede belangrijke activiteit van het LNV-bureau is het ontwikkelen van een model en scenario's voor de groei in de luchtvrucht. Uitgangspunt hierbij is een glo-

bale prognosetoename van het aantal hectaren bloemen, groente en fruit in de komende jaren. Dit om de sector en de Ethiopische overheid te ondersteunen bij het tijdig en goed voorbereid anticiperen op de te verwachten groei.

Marktpositie tuinbouwsector

Deze beide activiteiten vallen binnen het kader van het beoogde Ethiopian-Nederlands Horticulture Partnership, waar niet alleen de Nederlandse en Ethiopische overheden bij betrokken zijn, maar ook het bedrijfsleven van beide landen. Het doel is om samen te werken aan verbetering van de marktpositie van de Ethiopische tuinbouw-

sector en bij te dragen aan een gezonde maatschappelijk verantwoorde groei van de sector. Direct en indirect ondersteunt dit de armoedebestrijding. Dit in combinatie met het versterken van de economische relatie tussen Ethiopië en Nederland op het gebied van de tuinbouw. Het idee van een partner-

‘De landbouw is hier de motor van de economie’

Elke week komen er vele hectaren kas bij. Foto: Geert Westenbrink.

schap komt voort uit de in 2002 gehouden WSSD-conferentie (*World Summit on Sustainable Development*) in Johannesburg. Daar is onder meer afgesproken dat westerse landen zich zullen inzetten voor het verbeteren van de markttoegang van ontwikkelingslanden, door te helpen bij het wegnemen van niet aan tarieven gebonden barrières.

Andere onderwerpen op de agenda zijn onder meer training van managers, versterking van de Ethiopische Plantenziektenkundige Dienst en verantwoorde planning van nieuwe productiegebieden. Daarnaast zijn er plannen voor intercollegiale trainingen. Het accent zal daarbij liggen op de Europese markt, zodat de Ethiopische betrokkenen meer begrip krijgen voor wat de markt vraagt op het gebied van kwaliteit, houdbaarheid en maatschappelijk verantwoorde

Links de Nederlandse ambassadeur, Alphonse Hennekens, rechts LNV-Raad Geert Westenbrink.

productiemethoden. Dit is van groot belang voor de Nederlandse handel en de goede naam van de Ethiopische sierteelt.

Aantrekkelijke binnenlandse markt

Hennekens heeft zich erover verwonderd dat het land zich nog in deze fase van economische ontwikkeling bevindt. Ethiopië is voor een deel een zeer vruchtbaar land, rijk bezaaid met meren en rivieren. Het land heeft een oppervlakte van 1.127.127 vierkante kilometer (26 maal Nederland). Met zijn enorme bevolking (ongeveer 77 miljoen

inwoners) heeft het niet alleen veel goed opgeleide en gemotiveerde mensen, maar er is bovendien een groeiende economie met een aantrekkelijke binnenlandse markt. Het land beschikt over natuurlijke delfstoffen zoals goud, en op dit moment vindt exploratie van gas en olie plaats. Van de ter beschikking zijnde waterkracht werd tot op heden slechts 3% gebruikt. Momenteel wordt er enorm geïnvesteerd in deze sector en de komende vijf jaar moet de export van elektriciteit het land heel wat opleveren. Het land heeft een boeiende oude christelijke en moslimcultuur, prachtige landschappen en een rijke natuur.

Tegen deze achtergrond ziet Geert Westenbrink veel mogelijkheden voor Nederlanders. Niet alleen in de tuinbouw, maar ook in bijvoorbeeld plantaardige olie, vlees, en in ecotoerisme. Het Programma Economische Samenwerking Projecten (PESP) en het

‘Naast de tuinbouw, zijn plantaardige olie, vlees en ecotoerisme interessant’

De waterval van de Blauwe Nijl, Ethiopië. Foto: Alex Mulders.

PESP in de praktijk

Global Lilies bv is een goed voorbeeld van een Nederlands bedrijf dat kansen zag in de ontwikkeling van de sierteeltproductie in Ethiopië. In samenwerking met een Ethiopische rozenkwekerij heeft Global Lilies onderzocht of lelieteelt met exportkwaliteit op drie hectare haalbaar is. Daartoe is een proef op 300m² uitgevoerd met schermdoeken, folie, irrigatiesystemen, koeling en vooral liebiebollen van Nederlandse makelij. Deze haalbaarheidsstudie wees uit dat Ethiopië zeer aantrekkelijke omstandigheden biedt voor lelieteelt. Complicaties zijn onder andere ondervonden op het gebied van internationale logistiek. Aan de hand van de studieresultaten is een businessplan opgesteld voor commerciële teelt.

Programma Samenwerking Opkomende Markten (PSOM) kunnen steun bieden bij het onderzoeken en ontwikkelen van deze mogelijkheden.

Gevraagd naar het algemene investeringsklimaat stelt Hennekens: “Sinds de huidige regering in 1991 aan de macht kwam, maakt Ethiopië een periode door van economische groei. Een van de eerste activiteiten van de overheid was het opstellen van een *Emergency Recovery and Rehabilitation Programme* (ERRP), gericht op het herstel van de basis voor een gezonde sociale en economische infrastructuur. Het sociaal-economisch beleid hier is positief en dit is belangrijk voor politieke stabiliteit.” Het politieke klimaat is relatief stabiel. Volgens Hennekens zal een potentiële investeerder echter steeds voor ogen moeten houden dat we hier niet in België of Luxemburg zijn. Daarnaast dient een investeerder er rekening mee te houden dat het juridische systeem in Ethiopië nog in ontwikkeling is. Er bestaat nog geen onafhankelijke rechterlijke macht. “Men doet er dus verstandig aan alles in goed overleg te regelen,” aldus Hennekens. Het verkrijgen van vergunningen loopt niet altijd soepel en ook wat dit betreft moet er nog heel wat gebeuren. Ethiopië is een land in ontwikkeling!

LNV-bureau Addis Abbeba